

B. A. R. P. K.

II

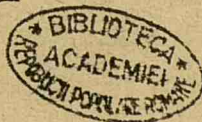
135809

SPIRU C. HARET

IN

CHESTIA ȚĂRANEASCA

EXTRAS DIN ZIARUL «VOINȚA NAȚIONALĂ» No. 6534

BUCUREȘTI

TIPOGRAFIA „VOINȚA NAȚIONALĂ”

56, Calea Victoriei. — Strada Academiei, 17

1907.

PREȚUL 10 BANI.

D. 7638 -

IN CHESTIA ȚĂRĂNEASCĂ

Interpelarea dezvoltată în Cameră de către d. I. Brătianu asupra agitațiilor țărănești din Moldova și răspunsul dat de d. prim-ministru, ating o chestie de o însemnătate capitală, care a ajuns acum la un stadiu decisiv. De priceperea, patriotismul și energia oamenilor noștri de Stat, depinde acum ca să intrăm pe calea soluțiilor raționale, cari să asigure pe viitor buna stare a populației noastre, armonia între toate păturile sociale și succesul luptei contra cōtropiciei economice străine sau să inaugurăm o eră de frământări și de vrăjmășii, care cu greu se va mai putea închide.

Cuvântarea d-lui prim-ministru, sub forma ei blajină și incoloră, coprînde, mi se pare, o amenințare care, venind din partea unui șef de partid cu un trecut ca al celui dela putere, nu este de loc de natură a ne da încredere.

D sa, pe de o parte, a solicitat concursul par-

tidului liberal pentru rezolvarea chestiei țărănești, dar, pe de altă parte, a anunțat că guvernul își va face toată datoria de a restabili ordinea.

Fără indoială, este o datorie pentru orice guvern a menține ordinea. Dar e o nenorocire că în mintea celor cari ne guvernează astăzi se pare că noțiunea de ordine nu se poate despărți de cea de vărsare de sânge, și mai ales de sânge țărănesc. În deosebi, aventura dela Slatina, — în care și-au pierdut viața 80 de țărani, cărora, cu cea mai mare rea voință, nu li s'a putut găsi altă vină decât că voiau să aibă deputat al lor pe cel pe care îl voiau ei, — nu e de natură a ne liniști în privința mijloacelor de cari înțelege să uzeze guvernul pentru a restabili ordinea. Deja se vorbește de arme încărcate cu gloanțe și de salve trase.

Dacă însă, Doamne ferește, se va mai întâmpla ca metoda nenorocită dela Slatina să se pună din nou în practică, și celor cari cer pâine să li se verse sângele, cred că suntem în drept să ne degajăm responsabilitatea și să respingem orice solidaritate cu guvernul, noi toți acei cari nu vom fi avut nici o parte în această nenorocire, și a căror legitimă parte de acțiune a fost sistematic nesocotită de doi ani încoace. Și acest drept îl avem, nu numai ca partid de guvernământ, nu

numai ca oameni politici, dar și ca simpli cetățeni. Și în această din urmă calitate, scriu și semnez aceste rânduri.

Este o datorie pentru orice guvern de-a menține ordinea. Dar o datorie și mai mare este de-a prevedea și de-a preîntâmpina turburarea ordinii. Datoria aceasta guvernul nu și-a făcut-o.

Sunt ani de zile de când se spune și se repetă că chestia țărănească este o chestie de pâine zilnică pentru cinci din șase părți din populația țerii. Se spune mereu că suprimarea treptată a tuturor mijloacele de existență pentru țărănime nu poate să ducă decât la o catastrofă, pentru că alternativa de a omori prin foame o populație întreagă este tot așa de grozavă ca și cea de a o omori prin gloanțe. Eu însumi, acum doi ani, am dat un strigăt de alarmă, pe care l'au auzit toți cei neorbiți de patimă sau de interes.

Dar guvernul ce-a făcut? A avut puterea în mână timp de doi ani, în epoca cea mai prosperă pentru Stat din câte se ține minte. Ar fi putut în vremea acesta să facă foarte mult pentru ușurarea clasei țărănești, cu atât mai mult că începuturi bune găsisese dela cei ce-l precedaseră. Făcut'a ceva?

A făcut, da, și iată ce.

Pentru că liberalii anunțaseră intenția lor de a egaliza impozitul funciar pentru țerani și pentru proprietari, d. ministru de finanțe a luat măsuri, prin o circulară făcută publică, ca pământurile țărănești să fie impuse încă și mai greu decât până atunci. Și s'a ajuns astfel ca pe una și aceeași moșie pogonul țeranului să fie taxat de două, de trei și de patru ori mai mult decât al proprietarului, care e alături cu al lui. D. prim-ministru nu poate zice că exagerez, pentru că d-sa trebuie să știe bine că lucrul acesta se întâmplă chiar pe moșii de ale membrilor guvernului.

Intreb: era măsura aceasta de natură potoli spiritele țăranilor, amărâte de nedreptăți seculare, și de a evita cauze de viitoare turburări ale ordinii publice? Ori eră o sfidare mai mult, aruncată parcă într'adins ca să le prepare?

Dar birurile cele nouă înființate cu zecile pentru a crea un excedent colosal, cu cari foștii sau actualii membri ai guvernului să facă afaceri rentabile, erau ele destinate ca să ușureze traiul țeranului și să înlesnească rezolvarea chestiei țărănești?

S'a înființat loteria, escrocherie așa de neuzită și așa de evidentă, încât nu se poate pune

decât pe socoteala unei mărginiri de minte vecină cu neresponsabilitatea sa a cumpărării vre-unei conștiințe; dar autorul ei nu admite că e mărgenit... Loteria va aduna și ultimul gologan din punga deja goală a țaranului, și va face să treacă peste graniță zeci de milioane în punga bandei de escroci patronată de guvern; iar în schimb, în anul jubilar, când sunt excedente de 50 de milioane, când se aruncă milioanele cu zecile pe afaceri veroase și în buzunarele armatelor nou create de trântori budge-tari, se aruncă și țărănimii, ca o pomană unui cerșetor importun, 600.000 lei, ca să i se facă spitale. Atâta a găsit guvernul, în mărinimia lui, că poate face pentru șase milioane de Români, cari îi dau peste două sute cinci-zeți de milioane pe an.

Chestia țărănească e o chestie de cultură, pentru că, dacă țaranul ar fi luminat, el ar ști să se apere singur, dacă nimeni altul nu-l apără. Guvernul a lovit în învățământul rural, a golit școlile țărănești, a închis școlile normale, a persecutat pe învățători.

Țăranii și-au făcut bănci populare, ca să se apere contra cametei Evreilor și cărciumarilor. Guvernul, ca să le închidă, a dat ordin învățătorilor să iasă din ele amenințându-i cu pedepse.

Țăranii s'au întrunit în obștii, ca să reziste

Evreilor în lupta pentru pământ. Administrația li s'a pus în cale.

La Pomârla, țăranii reușesc să zmulgă moșia din mâna lui Mochi Fișer : prefectul le trimite jandarmi. La Mogoșani țăranii fac obște și însărcinează pe trei din ei să se prezinte la licitație pentru luarea în arendă a moșiei ; prefectul ține închiși delegații timp de trei zile, și, după ce trece licitația, le dă drumul, zicându-le în batjocură : «Acum duceți-vă la licitație !». Moșia o luase un Ovreu. Și omul acesta e încă prefect.

La Sirbi, țăranii din zece sate oferă 90.000 lei ca să ia o moșie în arendă și depun o garanție ; dar Epitropia Sf. Spiridon îi refuză și dă moșia unui Ovreu cu 60.000 de lei. Și Epitropii nu sunt nici măcar destituiți !

Moldova întreagă țipă în ghiarele trustului fișeresc ; zecimi de mii de țărani mor de foame pe gliile lor, pentru că așa vrea banda fișerească. Și guvernul patronează, — supremă injurie, — alegerea ca deputat al țăranilor a unei slugi a lui Fischer ! Și ca să nu rămână indoială, după alegere organizează manifestație cu masalale sub ferestrele lui Fischer.

Un alt logotăt al Fischereștilor își împrumută numele, ca să cumpere pentru ei cele mai mari

și mai frumoase moșii din Moldova. Guvernul privește, tace și aprobă.

În parlament se organizează pe-o scară întinsă comerțul cu indigenatele celor mai cunoscuți jăfuitori; averi mari își fac în câteva luni foștii advocăței de pe la judecătoriile de pace. Șeful guvernului privește, tace și învârtește degetele.

Peste tot administrația, de sus până jos, stă la ordinele trustului; miniștrii îngrijesc de afacerile lui, prefectii îi pun jandarmii la dispoziție, justiția îi satisface toate poftetele.

Nu citez mai multe; atâtea sunt de ajuns.

Intreb acum: guvernul care timp de doi ani se poartă astfel, făcându-și-a datoria de a preveni, de a preîntâmpina? Și dacă nu și-a făcut-o, are el acum dreptul de-a vorbi de represiune? Dacă ajunge cumva, după cum are obiceiul, până la ultima fază a represiunii, sângele vărsat putea-va să cadă asupra altcuiva decât asupra lui?

Nu, hotărât nu. Se știe bine: cele ce se întâmplă acum, au fost prezise; evenimentele s'au văzut venind. Dacă cei ce guvernează nu le-au văzut, nu erau demni să guverneze, și în politică, la anumite momente, nedemnitătea este o crimă. Dacă le-au văzut și nu s'au îndurat să se smulgă un moment dela jafuri ca să ia mă-

suri, au fost îndoit criminali. În orice caz, răspunderea va fi a lor, și numai a lor.

Imi pare reu, spun drept, că în asemenea momente mă văd silit să stabilesc responsabilități și să aduc acuzări. Dar văd viitorul apropiat atât de întunecos, în cât cred că e o datorie de prevedere și de patriotism ca, pentru zilele grele ce se apropie, să ajut a face ca să rămână intactă și gata pentru acțiunea cea bună cel puțin acea grupare de oameni care, în cele ce se petrec, nu are nimic a-și imputa, ci de multe a se mândri.

Și, vai! cu câtă durere de inimă văd insuficiența, nedestoinicia, nulitatea guvernului în fața gravelor evenimente! Când țărani nu cer decât puțință de a trăi, când puțința aceasta li se refuză cu obrăznicie, când dreptatea muritorilor de foame strigă la cer, pe d-l prim-ministru îl preocupă *drepturile câștigate* ale lui Mochi Fischer. Oare am auzit noi bine? Despre ce drepturi câștigate este vorba? Despre acela de a extermina pe țărani noștri, pe aceia cari sunt talpa, tăria, însăși ființa țării? Cum? Să fi ajuns noi la acel grad de ticăloșie, încât să admitem că poate cineva să-și aroage acest drept monstruos și că noi trebuie să ne prosternăm înaintea lui?

Dar atunci pentru ce mai trăim pe lume?

D-l prim-ministru cu guvernul său sunt responsabili pentru ceea ce se întâmplă. Turburările se puteau ușor evita. Țăranii nu erau agresivi. La început ei sau dus înaintea Ovreului, cu căciula în mână, ca să-l roage să se țină de făgăduială ce le-o dedese, la nevoia lui, de a le da pământ cu 25 lei falcea. Drept răspuns, au primit lovituri de pietre, cari au spart ochiul unuia din ei. Azi cer să li să facă prețuri mai ome-nești pentru secere și prășilă, Mochi Fischer, care stăpânește țara dela Dorohoiu până la Iași, le răspunde că nu le va da nici o palmă de loc, cu nici un preț. Asta însemnează că populația din trei județe o amenință un venetic să o lase să moară literalmente de foame.

Și în fața acestei situații nepomenite, d. prim-ministru nu găsește că se cuvină să ia măsuri numai contra țăranilor, iar Mochi Fischer beneficiază de *drepturi câștigate*.

Nu este aci decât un singur drept, la care d. prim-ministru nu se gândește, și care este mai presus de oricare alt drept, al oricui, și de orice altă considerație. Este dreptul Românilor de a trăi în țara lor. Este dreptul lor de a nu fi jăfuiți, de a fi protejați contra venalității unei administrații corupte, de a fi sprijiniți în lupta

pentru recucerirea pământului lor strămoșesc din mâinele murdare ale unei bande de hoți. Și când cineva nu înțelege acest lucru, și nu vede în această luptă, de trei ori sfântă, decât o afacere de judecătorie de pace și de tertipuri de avocat, acel cineva trebuie să se scoboare la locul care este mai potrivit cu gradul lui de înțelegere a lucrurilor.

Ne cere d. prim-ministru să-i dăm concursul pentru rezolvarea chestiei țărănești. Dar când i s'a refuzat acest concurs, când a fost vorba de a scoate țara din vre-o nevoie? Să-și aducă aminte cum, în 1900, concursul acesta i l'am oferit în mod spontan. Care a fost răsplata noastră? Refuz desprețuitor, zeflemele, injurii, calomnii.

Chiar în chestia de față, trebuie să reamintesc și să precizez atitudinea respectivă a celor două partide.

La 1897, partidul liberal propune înființarea Casei Rurale; d. prim-ministru și amicii săi ne au amenințat că vor face revoluție, dacă legea această se va vota. Și cu toate acestea ideea era bună, de oarece acum cinci ani același lucru l'a propus d. general Manu la Alexandria.

De atunci, soluțiile noastre în chestia țărănească le-am dat pe față, le-am lămurit, le-am precizat din ce în ce mai mult. Ce oferire mai

largă, mai desinteresată de colaborare putea fi din partea unui partid de guvernământ, decât aruncarea în domeniul public a ideilor sale, oferind chiar adversarilor săi puțința de a se folosi de ele și a le realiza? Și cum că ideile noastre nu erau rele, dovadă este că s'au folosit unul din colegii d-lui prim-ministru, punându-i însă nota sa personală. Vreau să vorbesc despre banca țărănească, pe care noi voim s'o facem cu capital românesc, ca o instituție curat românească ce trebuie să fie, pe când azi se voește a se introduce în ea capitalul străin, adică tot fișeresc, pentru ca și aci să se amestece afacerile veroase.

Cu ce curaj, dar, am mai putea noi oferi un concurs, care ni se aruncă înapoi cu dispreț, ori se întoarce în reu?

Și cu toate acestea, în împrejurările grele în cari a ajuns țara, nu din cauza noastră, guvernul nu are dreptul a se plânge la noi. Să-și amintească atitudinea partizanilor săi din anul teribil, când noi ne puneam în risc tot capitalul politic pentru a scoate țara din cel mai mare pericol în care fusese vre-o dată, adusă acolo în cea mai mare parte chiar de ei. Să-și aducă aminte de vecinicile agitații și provocări la răzvrătire, de amenințările, de calomniile cu cari

ne acopereau pe noi și să compare cu atitudinea noastră din acești doi ani. Seamănă ?

Și dacă azi am fi unii în locul altora, este oare sigur că guvernul ar avea liniștea pe care o lăsăm noi celui de azi, pentru ca să se descurce din greutate ?

De doi ani asistăm la domnia unui regim pe care și alții, nu numai noi, îl taxează de cel mai incapabil și mai imoral din cele cari au fost de 40 de ani încoace. Nu ne-am făcut nici chiar întreaga noastră datorie, altă dată din respect pentru suferința augustului bătrân care ne conduce, azi din respect pentru suferința păturei care nu știe decât să sufere.

Să se știe însă că toate au o margine. Și că, dacă a fost permis ca sângele să stropască stratele Capitalei până și în anul jubiliar, pietrele s'ar ridica singure să ne lovească dacă am tolera ca alt sânge se mai plătească și *drepturile câștigate* ale lui Mochi Fischer.

